

Jaarverslag 2023 Stichting Gastdocenten WO II Zuidoost-Azië

Doelstelling Stichting

De doelstelling van de Stichting gastdocenten WO II Zuidoost Azië is in het 35-jarig bestaan onveranderd gebleven en bestaat uit het geven van voorlichting met name aan jongeren over de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog en de gevolgen daarvan in voormalig Nederlands-Indië en Indonesië. Uitgangspunt hierbij is de persoonlijke of voorouder beleving, belevenis en ervaringen met als belangrijkste vraagstelling: “Hoe is het om te leven in oorlogstijd en in een daaropvolgende revolutieperiode”. Grote groepen bewoners uit voormalig Nederlands-Indië hebben te maken gekregen met allerlei vormen van onderdrukking, vrijheidsberoving, discriminatie en geweld. Daarvan waren er 300.000 niet meer welkom of niet meer veilig in het nieuwe Indonesië en zijn daarom naar Nederland gevlucht. Ze werden repatrianten genoemd.

In de huidige samenleving komen vergelijkbare verschijnselen op grote schaal voor. Het zichtbaar maken van deze vormen van geweld en racisme en de gevolgen daarvan heeft een preventieve werking. Door het geven van informatie over de gebeurtenissen in de periode 1941 en daarna in het voormalig Nederlands-Indië en Indonesië, kan een gesprek op gang gebracht worden. Wij willen graag onze bijdrage leveren aan de discussie over tolerantie, individuele verantwoordelijkheid, racisme, discriminatie en geweld. Fundamentele waarden zoals vrijheid, gelijkwaardigheid en wederzijds respect kunnen alleen intact blijven, wanneer deze worden beschermd en geen vanzelfsprekendheid zijn.

Van het bestuur

In 2023 bestond onze stichting 35 jaar. In 1988 begon de stichting met ongeveer 25 gastdocenten die voortkwamen uit de Vereniging van Kinderen uit de Japanse Bezetting en de Bersiap '41 – '49 (KJBB). Jan Willem Hoegen werd voorzitter en bleef dat ruim 25 jaar. Met zijn bestuur groeide de stichting tot meer dan 100 gastdocenten. Ook werd een reizende fototentoonstelling aangeboden. Na het vertrek van Jan Willem Hoegen in 2015 kreeg de stichting het moeilijk, het aantal gastdocenten van de 1^e generatie liep sterk terug en er was diens gevolg krimp in het aantal gastlessen. Toch bleef de stichting actief. Mede door de toestroom van 2^e en 3^e generatie gastdocenten kunnen we inmiddels weer spreken van groei in zowel het aantal gastlessen als het aantal actieve gastdocenten en aspirant gastdocenten. De stichting heeft in die 35 jaar ruim 250 actieve gastdocenten als vrijwilliger mogen begroeten. Er zijn naar schatting 150.000 scholieren bereikt tijdens de gastlessen. Helaas is in 2023 Jan Willen Hoegen, die zo belangrijk was voor onze stichting, onverwachts overleden waardoor hij het 35-jarig jubileum niet kon meemaken.

1 Gastdocenten bij de oprichting in 1988

2023 was een zeer succesvol jaar voor de Stichting Gastdocenten WO II Zuidoost-Azië. Het fysieke onderwijs is definitief terug en we konden zelfs meer gastlessen verzorgen dan de jaren vóór Covid-19. Dit is duidelijk zichtbaar in het aantal scholieren die we met onze gastlessen hebben bereikt.

Wegens in 2022 verkregen project subsidie in het kader van Collectieve erkenning (CEWIN) hebben we 3750 boekjes “De Vergeten Oorlog” van Stichting HONI kunnen uitreiken aan scholieren in basis en middelbaar onderwijs die gastles hebben bijgewoond.

Mede door deze CEWIN subsidie hebben we in oktober een inspiratie dag voor actieve gastdocenten kunnen organiseren. Ongeveer 25 docenten hebben ervaringen en kennis kunnen uitwisselen. Er zijn tips gegeven over de lesvorm en tijdslijnen. Ook werden ideeën uitgewisseld hoe scholen het beste benaderd kunnen worden. Ook is het vele online [lesmateriaal](#) besproken dat de afgelopen jaren online is uitgekomen.

Op 17 juni 2023 is door onze stichting weer een succesvolle Landelijke Dag georganiseerd waarbij tevens aandacht werd besteed aan het 35-jarig jubileum. Bart Nauta (onderzoeker ARQ), Reinier Kraft van Ermel (Tracing Your Roots 2.0 en Jong 1508) en de werkgroep Timor verzet 1942 (Leo Bloemhard en Robbert van Leeuwen, auteur van het boek “Zij wilden niet buigen”) gaven boeiende lezingen. E.e.a. werd muzikaal omlijst door Donna en de Gado's. Het Indisch buffet van Kumpulan bronbeek mocht niet ontbreken en werd weer geprezen.

2 Bart Nauta over intergenerationale overdracht

Ook in 2023 is de website flink aangevuld met [verhalen](#), [video-interviews](#) en [links](#) die belangrijk zijn voor het onderwijs over de oorlogen in Nederlands-Indië en Indonesië. Dit materiaal is te gebruiken voor zowel leerlingen, studenten, docenten en natuurlijk onze gastdocenten zelf. Ons YouTube [videokanaal](#) is aangevuld met 16 interviews van oud-gastdocenten van Stichting Filmproject Amsterdam uit 2006. Het aanbod van educatieve websites en video's is de laatste jaren flink gegroeid. Onze stichting is echter zeer selectief in het uitzoeken van wat we op onze site linken. De boodschap moet educatief zijn en aansluiten op de nieuwe perspectieven op de Japanse bezetting en vooral de Indonesische vrijheidsstrijd.

Het bestuur is in 2023 ongewijzigd gebleven met Gerda Razoux Schultz als voorzitter, Rob Hagenbeek als penningmeester en Jan Verstraaten als bestuurslid/opleider. Daarnaast gaven Guus Razoux Schultz (website/IT, secretariële taken) en Elly Hoed (coördinator gastlesaanvragen) ondersteuning.

Het aantal actieve gastdocenten in 2023 was ruim 40. Daarnaast hebben we een wachtlijst van rond de 20 aspirant gastdocenten die we hopen in 2024 de training in de nieuwe vorm te kunnen geven.

"Deel en Verbind"

Het in februari 2023 verschenen adviesrapport van commissie Bussemaker "Deel en Verbind" benadrukt het belang van authentieke verhalen over de oorlogsperioden in Nederlands-Indië en Indonesië in de klas door gastdocenten/gast sprekers. Dit rapport is door de staatssecretaris aangeboden aan de 2^e kamer. Vermeldenswaardig is de volgende quote uit dit onderzoeksrapport:

“Advies 3.8: Zorg voor een grotere bekendheid van de organisaties van gastdocenten en gast sprekers door een betere afstemming tussen deze organisaties en de vakinhoudelijke verenigingen van leerkrachten/docenten en lerarenopleidingen. (Beoogde uitvoerders VWS, organisaties van gastdocenten/gast sprekers en de vakorganisaties) Tijdens de werkconferentie namen ook leden van twee gastdocentenorganisaties (Stichting Gastdocenten WOII – Zuidoost-Azië en het Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII-heden) deel aan de discussies in de onderwijssessies. Het verraste ons enigszins dat niet alle andere aanwezigen op de hoogte waren van het bestaan van deze organisaties. Wel bleek uit gesprekken met leerkrachten/docenten die regelmatig gast sprekers uitnodigen in de klas, dat er een aanzienlijke meerwaarde schuilt in deze gastlessen waarin sprekers een persoonlijk- of voorouderverhaal vertellen over de oorlogsperiode in Nederlands-Indië/Indonesië en de periode na aankomst in Nederland. Vaak komen tijdens deze lessen boeiende en betekenisvolle gesprekken tot stand. Daarom vinden wij het belangrijk om de bekendheid van deze

organisaties in samenspraak met vakinhoudelijke verenigingen van leerkrachten/docenten, lerarenopleidingen en netwerken van basisschooldocenten en burgerschapsdocenten in het mbo, te verbeteren. De commissie adviseert met bovengenoemde organisaties te bespreken op welke wijze er meer bekendheid gegeven kan worden aan de mogelijkheid om deze gastsprekers uit te nodigen in de klas.” .....

Eind 2023 sprak het bestuur van onze stichting met beleidsmedewerkers van het VWS. Daar werd afgesproken dat we in 2024 om de tafel gaan zitten met Landelijk Steunpunt Gastsprekers (LSG) om te kijken of we in dit beleid samen op kunnen trekken.

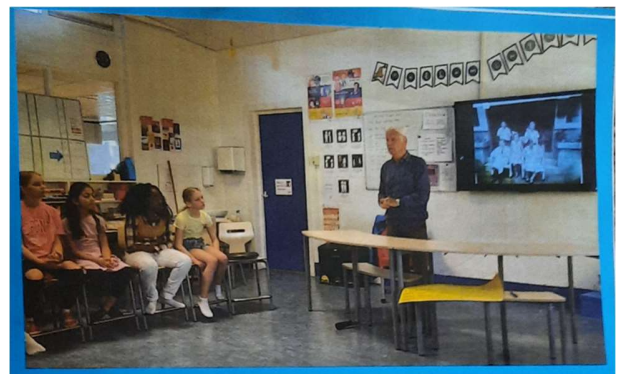
Trainingen.

In 2023 heeft de Stichting gewerkt aan een nieuwe opzet van de training tot gastdocenten. Hierbij wordt gewerkt met een poule van ervaren gastdocenten die nieuwe gastdocenten 1-op-1 trainen en begeleiden in hun eerste gastles(sen). Daarnaast geven we nog groepstrainingen indien dit qua planning/agenda's mogelijk is. Gezamenlijke trainingsbijeenkomsten komen daarmee niet te vervallen. Eind 2023 hebben we 5 ervaren gastdocenten in deze poule kunnen verwelkomen. In 2024 verwachten we daarmee onze wachtende aspirant gastdocenten te kunnen trainen.

Overzicht gastlessen en -lezingen

Het aantal leerlingen en volwassenen waarvoor gastlessen en gastlezingen zijn gegeven is in 2023 flink gegroeid ten opzichte van 2022. Dat is deels te verklaren door Covid-19 maatregelen die nog deels in 2022 van kracht waren. Ook hebben onze gastdocenten zelf weer contacten met hun "oude" scholen kunnen leggen. Tenslotte wisten meer scholen ons via onze website of die van tweedewereldoorlog.nl te vinden. Hieronder een overzicht van onze "bereik" in 2023:

Deelnemers gastlessen en lezingen:	2021	2022	2023
Leerlingen basisscholen	581	1656	2152
Leerlingen voortgezet onderwijs	359	1404	3180
Studenten hoger onderwijs	74	20	25
Volwassenen (lezingen etc.)	730	1247	1115
Totaal:	1744	4327	5332

3 Dolf Kruijt tijdens één van zijn gastlessen in 2023

Rond 15 augustus worden in meerdere steden herdenkingen georganiseerd waarvoor enkele van onze gastdocenten als spreker zijn uitgenodigd. We hebben hier geen cijfers van.

Het bestuur is de gastdocenten, onze vrijwilligers, dankbaar voor al hun inzet.

Van de penningmeester

Financieel is het 2024 voor de gastdocenten goed verlopen. We hebben meer binnengekregen dan uitgegeven. Vrijwel geheel te verklaren doordat we geen kosten aan opleidingen hebben gehad (zie elders). Hierdoor is een overschot van ruim 1700 euro ontstaan.

De belangrijkste inkomstenbron was de subsidie van VWS en de eerdergenoemde CEWIN-projectsubsidie. Wij blijven voor onze activiteiten sterk afhankelijk van deze subsidies. Zolang wij onze gastlessen en lezingen gratis blijven aanbieden.

De belangrijkste uitgaven waren onze jaarlijkse landelijke dag, gratis uitgedeelde boekjes (inkoop via vereniging HONI), inspiratie dag, reiskosten en bestuurskosten.

In 2023 kwam het bestuur enkele malen fysiek bij elkaar waardoor de bestuurskosten zijn gestegen. Daarnaast moest er opslagruimte gehuurd worden voor opslag van het archief van de stichting.

Voor de exacte financiële cijfers verwijzen we naar de bijlage, ook te vinden op onze website.

Enkele reacties op onze gastlessen:

Een docent: "De leerlingen vonden het superinteressant en indrukwekkend. Ze vonden het mooi om naar te luisteren omdat het zo'n persoonlijk verhaal was."

Een docent: "Mooi boekje. De kinderen hebben deze allemaal direct gelezen en willen dit ook graag laten zien aan het thuisfront".

Een leerling: "Je vrijheid is foetsie weg. Belangrijk om te onthouden dat wij nu vrij zijn".

Een leerling: "Ze kan het heel mooi vertellen voor een oudere mevrouw"

Een docent: "Het boekje "De Vergeten Oorlog" ligt nu bij de rector en het comité burgerschap van de school. De bedoeling is dat er wat opgezet kan worden voor alle derde klassen."

Een leerling "U vertelde hoe uw moeder eruit zag toen ze in het kamp zat. Dat raakt mij en blijft nog steeds in mijn hoofd. Ik ga het zeker niet vergeten".

4 Anneke Schults tijdens één van haar vele gastlessen

Overleden oud-gastdocenten:

In 2023 zijn de volgende oud-gastdocenten overleden:

- Ellen Querido- de Lange
- Jan-Willem Hoegen
- Mieke Engelberts
- Piet Veenhuysen
- Dhr. R.A. du Mosch
- Ron Wong
- Wouter Hol

Hun familie en vrienden wensen wij veel sterkte met dit verlies.

Vooruitzichten voor 2024

In 2024 gaat de stichting enthousiast aan de slag met een aantal nieuwe ontwikkelingen en initiatieven.

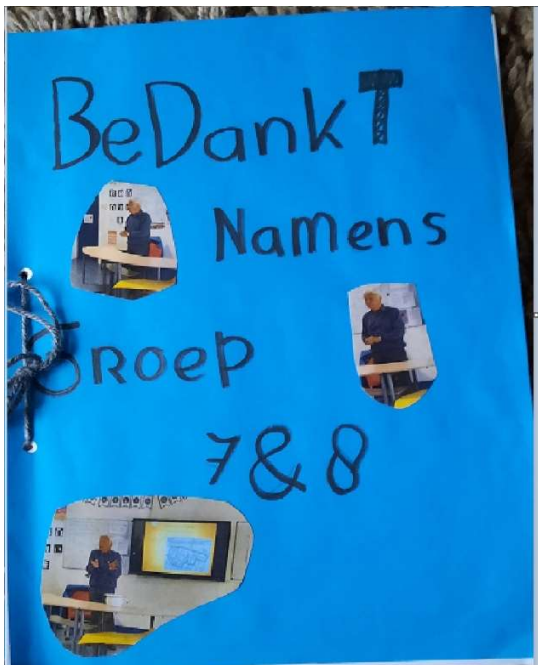
Ten eerste de genoemde opleidingen nieuwe stijl waarin elke aspirant aan een ervaren gastdocenten wordt gekoppeld. We hopen eind 2024 het aantal actieve gastdocenten weer boven de 50 te krijgen.

Ten tweede is er de samenwerking met VWS en beoogde samenwerking met LSG om de uitkomsten van het adviesrapport "Deel en verbind" meer vorm te geven. Onze stichting ziet de uitkomsten van dit rapport als een duidelijke steun in de rug om onze activiteiten door te zetten en uit te breiden.

Met dit rapport achter de hand zullen we in 2024 een mailing starten richting onderwijsinstellingen. Het doel is dat met name voor nieuwe gastdocenten hun netwerk uit te breiden.

Ook in 2024 zullen we de CEWIN subsidie gebruiken voor het uitdelen van gratis boekjes "De Vergeten Oorlog" na een gastles. Daarnaast zullen we weer een inspiratie dag organiseren om onze actieve gastdocenten bij elkaar te brengen en elkaar te inspireren.

Tenslotte verwachten we als stichting nog een achterstand in te halen in het kader van de WBTR. Zo moeten onze statuten nog vernieuwd worden en op onze website zijn enkele aanvullingen nodig.

Huizen, april 2024.